

M I L O V A N (Vase) H R V A Ő A N I
s t u d e n t p r a v a

Rodjen je 25.1.1915.godine u selu Rogolji, opš. Bos. Gradiška u siromašnoj seljačkoj porodici = nekoliko mjeseci nakon odlaska oca Vase u Prvi smjetski rat, koji je poginuo kao dobrovoljac na Solunskom frontu.

Osnovnu školu završio je u svome selu, a Nižu gimnaziju u Bos. Gradišci. Višu gimnaziju završio je u Banja Luci 1937.godine, a potom se upisao na Pravni fakultet u Beogradu (Br.28681, dosije 1989.).

Skolovanje bez ičije pomoći

Skolovao se pod vrlo teškim uslovima, jer je čitavo vrijeme sam sebe izdržavao. Njegova, vrlo siromašna porodica i brojna (brojala je 17 članova) nije mogla ništa da mu pomogne. Nižu gimnaziju završio je radeći kao sluga za stan i hranu, obavljajući razne kućne poslove kod Vlade Malića u Bos. Gradišci.

Višu gimnaziju u Banja Luci završio je podučavajući djake imućnijih roditelja i od toga se izdržavao. I pored toga stalno je bio odličan đjak i kao takav oslobođen usmenog maturalnog ispita. Inteligentan, vrlo načitao, vrijedan i uporan u radu, školu je učio sa lakoćom.

I poslije upisa na Pravni fakultet u Beogradu (27.9.1937.godine) ostao je u Banja Luci, jer nije imao materijalnih mogućnosti da živi u Beogradu i redovno pohađa predavanja. I dalje je u Banja Luci podučavao djake i na taj način zaradjivao, odlazio u Beograd i redovno polagao ispite.

Učesće u naprednom omladinskom pokretu

Uključio se vrlo mlad u napredni omladinski pokret i aktivno radio među srednjoškolskom i seoskom omladinom, a kasnije među seljacima. Prvo je, još kao đjak niže gimnazije počeo da okuplja omladinu na selu, tako da je već 1932.godine organizovao priredbe u selu Rogolji i Elezagići, a onda i seosku sokolsku četvu u Rogoljima, koja je 1934.godine učestvovala na sletu u Bos. Gradišci.

U Višoj gimnaziji u Banja Luci bio je aktivan u radu Đjakaškog literarnog udruženja "Mlada Jugoslavija" i duže vremena bio pretsjednik udruženja. Kada je 1935.godine pri udruženju osnovana Dile-

tanska sekcija, bio je vođa te sekcije i u okviru Djakog udruženja i Sekcije održao nekoliko vrlo zapaženih predavanja. Pisao je kritike, upućivao djake kako da pišu pjesme, da budu kritični prema sebi, usmjeravao ih šta da čitaju i davao im zabranjenu literaturu.

Kao čovjek širokog obrazovanja, komunista, poznavalac marksizma, prisan i nenametljiv, vršio je veliki utjecaj na omladinu u gradu i kao gimnazijalac i kao student. Pošto je bio potpisnik "Trećeg otvorenog pisma Bos. hercegovačke studenstke omladine: Protiv rata za slobodu, demokratiju i ravnopravnost naroda, za autonomiju Bosne i Hercegovine", bio je pod prismotrom policije.

Prema sjećanju njegovih drugova iz gimnazije pisao je kritike, a prema sjećanju njegove sestre Milke, pisao je pozorišne komade i pripovjetke. Sestra je sve to spalila kada je Milovan uhapšen, a bilo je toga koliko se sjeća mnogo: kucano na mašini i izvučeno na šapirografu. Nezna se (do sada) da li je nešto od toga štampano u listovima i časopisima?

Djelatnost na selu

Njegova aktivnost nije se ~~završavala~~ iscrpljivala samo u gradu, nego i na selu. Obzirom na njegovo poreklo i težak život seljančeta-proletera, osjećao je tegobe i teški život seljaka. Tako je 1935. godine osnovao u svom selu Rogolji Zemljoradničko-nabavljачku zadrugu, radi jevtinijeg snabdjevanja seljaka. Ovim je na sebe navukao otvorenu mržnju seoskih trgovaca i zelenasa, koji su nastojali na sve moguće načine da ga u tome ometu. Počeo je sa svega 9 zadrugara, ali se taj broj kasnije povećavao i zadruga je radila i poslovala sve do kapitulacije aprila mjeseca 1941. godine. Uz zadrugu je postojale i ~~politička~~ društva "Zmijanje".

Razvio je živ rad na selu. Okupljao seljake i politički djelovao među njima. Donosio je zabranjenu literaturu i davao seljacima na čitanje. U tom radu saradjivao je sa Stevanom Dukićem (narodni heroj iz istog sela), Ljubom Babićem, Radovanom Vulinom, Ademom Kovačevićem i drugima koji su djelovali na području Lijevča i Potkozarja i koji su često dolazili u njegovo selo, naročito preko školskih ferija.

Djelatnost za vrijeme okupacije i stradanje

Nakon kapitulacije aprila 1941. godine dolazi u svoje selo, djeluje kao komunista među seljacima, a početkom ustanka aktivno se uključuje u organizovani rad na podizanju ustanka. Objavljuje Odluku Partije o dizanju ustanka, djeli letke, povezuje se sa povjerljivim ljudima. Zajedno sa Radovanom Vulinom održava 2 avgusta 1941. godine,

četdeset pism. i razgov. /

Radovan

Sastanak u svome selu Rogoljima sa povjerljivim i uglednijim seljacima, radi prenošenja zadataka vezanih za podizanje ustanka, organizaciji i otpremi pomoći ustanicima.

Po zadatku je otišao da radi u otkupnoj stanici u Novoj Topoli na otkupu žita (zajedno sa Brancom Lamersom i njegovim sinom), kako bi se u organizaciji prevoza žita za Banja Luku, angažovali povjerljivi ljudi radi bolje sigurnosti organizacije pomoći ustanicima.

Međutim, aktivnost ovog mladog čovjeka, humaniste, istinskog druga i prijatelja mladih, komunista i borca, velikog poznavaoца društvenih kretanja, koji je čvrsto vjerovao u neminovan dolazak revolucije, prekinula je izdajnička djelatnost ustaškog agenta Branka Mitrovića, bivšeg žandarma iz Rogolja. Uhapšen je 12 oktobra 1941. godine u Vulinovoj grupi, zatvoren u ustaškom zatvoru u Banja Luci, a potom upućen sa grupom od 12 uhapšenika Ustaškom sudbenom stolu u Zagreb na sudjenje. Sudjen je maja mjeseca 1942. godine na 3 godine zatočeništva u koncentracionom logoru. Početkom juna 1942. godine prebačen je u logor Jasenovac i treći dan po dolasku ubijen, živ spaljen.

Tako se završio život jednog izuzetno talentovanog i naprednog omladinca, koji je mnogo obećavao i koji bi sigurno mnogo dao kao borac, komunista i narksista.

Banja Luka, novembra 1980.g.

Brana Kalabić
Brana Kalabić

"RAZVITAK" Banja Luka broj 4 od 1939.g. na strani 140.

Z M I J A N J E

Godišnja skupština

Poslije nabiranja uspjeha na strani 141. se kaže:

....."Sekcija Zmijanja za rad na selu koja prema mišljenju g. Milana Jankovića, profesora, imala pored dosta oskuđnih sredstava za rad i veoma malo saradnika "jer se u selo ne ide na masne kolače" ipak je dosta uradila u prošloj godini. Po tome izvještaju "Zmijanje" ima svoje povjerenike u selima: Crvljivica, Kamenica, Gornji Podgradci, Oštrelj, Slatina, Draksenić, Sitnica: u Klašnicama se povjereništva primila knjižnica "Petar Kočić", u Rogoljima Zemljoradničko nabavljačka zadruge, a u Donjim Podgradcima je povjereništvo tek u osnutku. Svoje knjižnice je "Zmijanje" osnovalo u selima: Gornji Podgradci, Klašnice, Čardačani, Draksenić, Slatina, Crvljivica i Kamenica. Svaka knjižnica sastoji se iz pet kola sa po deset svesaka.

Stanka Todorović

Izbor teksta i prepis izvršila

Brana Kalabić
Brana Kalabić, Vulin

Banja Luka, novembra 1980.g.